Norrvatten
info@norrvatten.se

Beslut om Lohäradsåsens vattenskyddsområde

Beslut

Länsstyrelsen i Stockholms län beslutar om vattenskyddsområde för grundvattentäkter i Lohäradsåsen, Norrtälje kommun, Stockholms län.

Vattenskyddsområdet är indelat i vattentäktszoner, primära skyddszoner och en sekundär skyddszon. Vattenskyddsområdets omfattning framgår av bifogad karta i separat bilaga.

För att tillgodose syftet med skyddsområdet meddelar Länsstyrelsen nedanstående skyddsföreskrifter som ska gälla inom vattenskyddsområdet.

Syftet med vattenskyddsområdet och dessa skyddsföreskrifter är att bevara en god kvalitet på råvattnet för vattentäkterna i Lohäradsåsen. Skyddsföreskrifterna syftar till att reglera och förhindra sådana verksamheter, hantering och åtgärder som kan medföra risk för förorening av grundvatten, risk för minskad grundvattenkvantitet eller risk för negativ påverkan på råvattenkvaliteten.

Föreskrifterna gäller från den 21 december 2026. Föreskrifterna gäller även om de överklagas.

Detta beslut ersätter Länsstyrelsens beslut om Vagndalen vattenskyddsområde den 20 januari 1998 (2470-1993-31454) samt Österbygdens vattendomstols dom den 5 mars 1963, dom A 19/1963 i de delar som avser skyddsområdena för vattentäkterna Västersyninge och Malmby.

Skyddsföreskrifter

Definitioner

1 § I dessa föreskrifter avses med

avfall: varje ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med,

avloppsvatten: spillvatten, dagvatten eller kylvatten,

befintlig verksamhet, *befintlig anläggning*.: verksamhet eller anläggning som finns då dessa föreskrifter träder i kraft,

bekämpningsmedel: kemisk eller biologisk produkt som är avsedd att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa, miljö eller skada på egendom,

dagvatten: ytligt avrinnande regnvatten eller smältvatten,

energianläggning: anläggning för lagring av eller utvinning av värmeenergi eller kyla ur berg, jord eller vatten eller genom uttag av vatten från berg och jord,

grot: kortform för "grenar och toppar" efter en skogsavverkning,

hantering: tillverkning, bearbetning, behandling, spridning, förpackning, förvaring, användning, omhändertagande, destruktion, konvertering, saluförande, överlåtelse och därmed jämförliga förfaranden,

petroleumprodukter: petroleumprodukter som är flytande vid rumstemperatur,

risk för förorening av grundvatten: tillförsel eller spridning av förorenande ämnen till mark eller vatten som kan medföra en inte obetydlig eller ringa risk för negativ påverkan på grundvattnet,

spillvatten: toalettvatten, bad- disk- och tvättvatten, vatten från industrier eller annan flytande orenlighet,

växtnäringsmedel: naturgödsel, handelsgödsel, avloppsslam och andra ämnen som tillförs gröda i näringstillskottssyfte.

Vattentäktszon

2 § Inom vattentäktszonerna får endast vattentäktsverksamhet bedrivas. Vattentäktens huvudman ansvarar för att vattentäktszonerna är inhägnade eller har låsbart skydd.

Petroleumprodukter, drivmedel och brandfarliga vätskor

3 § Inom primär skyddszon gäller följande:

1. Hantering av mer än 50 liter petroleumprodukter, drivmedel eller brandfarliga vätskor får inte ske utan **tillstånd**. Undantag gäller för

    a) hantering för normalt nyttjande av bostads-, jordbruks eller skogsbruksfastighet samt för att försörja bostads- eller jordbruksfastighets befintliga uppvärmning

    b) användning i fordon eller arbetsmaskiner.

2. Anläggande av oljetankar eller cisterner i mark är **förbjudet**. Undantag gäller för byte av befintliga oljetankar och cisterner i mark. Ett sådant byte får inte innebära att anläggningen utökas.

3. Uppställning av tankbilar, tanksläp, eller andra transportbehållare som innehåller petroleumprodukter eller annat farligt gods eller hälso- eller miljöfarliga ämnen är **förbjuden**.

4. All hantering ska ske på sådant sätt att risk för läckage eller spill minimeras.

4 § Inom sekundär skyddszon gäller följande:

1. Hantering av sammanlagt mer än 100 liter petroleumprodukter, drivmedel eller brandfarliga vätskor får inte ske utan **tillstånd**. Undantag gäller för

    a) hantering för normalt nyttjande av bostads-, jordbruks- eller skogsbruksfastighet samt för att försörja bostads- eller jordbruksfastighets befintliga uppvärmning

    b) användning i fordon eller arbetsmaskiner.

2. Anläggande av oljetankar eller cisterner i mark är **förbjudet**. Undantag gäller för byte av befintliga oljetankar och cisterner i mark. Ett sådant byte får inte innebära att anläggningen utökas.

3. Uppställning av tankbilar, tanksläp, eller andra transportbehållare som innehåller petroleumprodukter eller annat farligt gods eller hälso- eller miljöfarliga ämnen får

endast ske på en för ändamålet särskilt anordnad uppställningsplats samt får inte ske utan **anmälan**.

4. All hantering ska ske på sådant sätt att risk för läckage eller spill minimeras.

Bekämpningsmedel

5 § Inom primär och sekundär skyddszon får hantering av bekämpningsmedel inte ske utan **tillstånd**. Undantag gäller för hantering i samband med punktsanering mot ohyra eller skadedjur.

Jord- och skogsbruk samt trädgård

6 § Inom primär skyddszon gäller följande:

1. Nyetablering av gödselstäder, urinbrunnar eller ensilageanläggningar är **förbjuden**.

2. Spridning av avloppsslam är **förbjuden**.

3. Hantering av växtnäringsmedel annat än avloppsslam får inte ske utan **tillstånd**. Undantag gäller för hantering av växtnäringsmedel för husbehov.

4. Upplag av timmer, virke, grot, bark, flis, spån eller liknande är **förbjudet**. Undantag gäller för upplag av ved för husbehov.

7 § Inom sekundär skyddszon gäller följande:

1. Nyetablering av gödselstäder, urinbrunnar eller ensilageanläggningar får inte ske utan **tillstånd**.

2. Hantering av växtnäringsmedel får inte ske utan **tillstånd**. Undantag gäller för hantering av växtnäringsmedel för husbehov.

3. Upplag av timmer, virke, grot, bark, flis, spån eller liknande är **förbjudet**. Undantag gäller för

    a) upplag kortare än 18 månader

    b) upplag av ved för husbehov.

4. Vattenbegjutning av timmerupplag är **förbjuden**.

Avloppsvatten

8 § Inom primär skyddszon gäller följande:

1. Utsläpp av spillvatten på eller i mark eller till yt- eller grundvatten är **förbjudet**. Undantag gäller för

    a) befintliga anläggningar. Dessa får fortsätta användas i den omfattning de har då dessa föreskrifter träder i kraft.

    b) befintliga anläggningar som ändras i syfte att förebygga förorening av yt- eller grundvatten. En sådan ändring får inte innebära att en anläggning utökas för att ansluta ytterligare hushåll.

2. Nya avloppsledningar för spillvatten ska vara täta.

3. Utsläpp av dagvatten från nya eller ombyggda bilvägar samt andra nya eller ombyggda hårdgjorda markytor för fordonsanvändning med en yta större än 100 m^2 får inte ske utan **tillstånd**.

9 § Inom sekundär skyddszon gäller följande:

1. Utsläpp av spillvatten på eller i mark eller till yt- eller grundvatten får inte ske utan **tillstånd**. Undantag gäller för

    a) befintliga anläggningar. Dessa får fortsätta användas i den omfattning de har då dessa föreskrifter träder i kraft.

    b) befintliga anläggningar som ändras i syfte att förebygga förorening av yt- eller grundvatten. En sådan ändring får inte innebära att en anläggning utökas för att ansluta ytterligare hushåll.

2. Nya avloppsledningar för spillvatten ska vara täta.

3. Utsläpp av dagvatten från nya eller ombyggda bilvägar samt andra nya eller ombyggda hårdgjorda markytor för fordonsanvändning med en yta större än 100 m^2 får inte ske utan **tillstånd.**

Hantering av avfall

10 § Inom primär skyddszon gäller följande:

1. Deponering, omlastning, bearbetning och sortering av avfall, lagring som en del av att samla in avfall samt uppläggning av massor är **förbjudet**. Undantag gäller för avfall som uppkommit i egen verksamhet eller i enskilt hushåll som tillfälligt får lagras i avvaktan på borttransport på en anordnad plats utan risk för läckage.

2. Upplag av snö från områden utanför primär skyddszon är **förbjudet.**

11 § Inom sekundär skyddszon gäller följande:

1. Deponering, omlastning, bearbetning och sortering av avfall, lagring som en del av att samla in avfall samt uppläggning av massor är **förbjudet**. Undantag gäller för

    a) avfall som uppkommit i egen verksamhet eller i enskilt hushåll som tillfälligt får lagras i avvaktan på borttransport på en anordnad plats utan risk för läckage

    b) nederbördsskyddade kärl avsedda för förpacknings- och tidningsinsamling eller kommunalt avfall.

2. Upplag av snö från områden utanför vattenskyddsområdet är **förbjudet**.

Täktverksamhet

12 § Inom primär skyddszon är materialtäkt **förbjuden.**

13 § Inom sekundär skyddszon är materialtäkt **förbjuden**. Undantag gäller för materialtäkt för markinnehavarens husbehov, vilken inte får bedrivas utan **tillstånd**.

Mark- och anläggningsarbeten

14 § Inom primär och sekundär skyddszon gäller följande:

1. Mark- och anläggningsarbeten får inte ske utan **tillstånd**. Undantag gäller för

    a) mindre arbeten som kan ske utan risk för förorening av grundvatten

b) akuta arbeten för drift och underhåll av väg eller järnväg, el-, tele-, fiber-, vatten-, avlopps- eller fjärrvärmeledningar etc.

2. Markutfyllnad eller återfyllnad av schakt med massor som kan medföra risk för förorening av grundvatten är **förbjuden**.

Energianläggning

15 § Inom primär skyddszon gäller följande:

1. Anordnande av energianläggning är **förbjudet.**

2. Ändring av energianläggning får inte ske utan **tillstånd**.

16 § Inom sekundär skyddszon får anordnande eller ändring av energianläggning inte ske utan **tillstånd.**

Väghållning

17 § Inom primär och sekundär skyddszon gäller följande:

1. Upplag av bitumen, asfalt, oljegrus, vägsalt eller dammbindningsmedel är **förbjudet**.

2. Halkbekämpning och dammbindning ska ske på sådant sätt att användandet av vägsalt, saltinblandad sand och grus samt dammbindningsmedel minimeras.

Rengöring av motordrivna fordon

18 § Inom primär skyddszon är rengöring med kemikalier, avfettning, målning eller kemisk behandling av motordrivna fordon **förbjuden**. Undantag gäller för

1. befintliga anläggningar för service och underhåll av fordon och båtar

2. anläggningar för fordonstvätt som har godtagits av bygg- och miljönämnden efter en anmälan enligt miljöbalken eller förordning som meddelats med stöd av miljöbalken.

19 § Inom sekundär skyddszon är rengöring med kemikalier, avfettning, målning eller kemisk behandling av motordrivna fordon **förbjuden**. Undantag gäller för

1. befintliga anläggningar för service och underhåll av fordon och båtar

2. anläggningar för fordonstvätt som har godtagits av bygg- och miljönämnden efter en anmälan enligt miljöbalken eller förordning som meddelats med stöd av miljöbalken.

3. tvätt av jord- och skogsbruksfordon samt tillhörande arbetsredskap som sker på särskilt iordningställd plats och är utformad så att risk för förorening av grundvatten inte uppkommer.

Hantering av kemiska produkter

20 § Inom primär och sekundär skyddszon får hantering av kemiska produkter och andra varor som kan medföra risk för förorening av grundvatten och som inte redan omfattas av förbud eller tillståndsplikt enligt dessa föreskrifter, författning eller annan föreskrift inte ske utan **tillstånd**. Undantag gäller för hantering av sådana produkter och varor för enskilda hushålls eller verksamheters normala husbehov eller underhållsbehov som sker utan risk för spill och läckage.

Motorbanor

21 § Inom primär och sekundär skyddszon är motorbanor **förbjudna**.

Övrig miljöfarlig verksamhet

22 § Inom primär skyddszon är ny miljöfarlig verksamhet som kan medföra risk för förorening av grundvatten och som inte regleras på annat sätt i föreskrifterna **förbjuden.**

23 § Inom sekundär skyddszon får miljöfarlig verksamhet som kan medföra risk för förorening av grundvatten och som inte regleras på annat sätt i föreskrifterna och inte omfattas av anmälnings- eller tillståndsplikt enligt miljöbalken inte bedrivas utan **tillstånd**.

Allmänna bestämmelser

24 § För vattenskyddsområdet gäller följande allmänna bestämmelser:

1. Föreskrifterna utgör inte hinder mot den hantering och de verksamheter som är nödvändiga för drift, utveckling och

underhåll av huvudmannens grundvattentäkt inom vattenskyddsområdet.

2. Huvudmannen för vattentäkten ansvarar för att informationsskyltar finns uppsatta på väl synliga platser invid vägar som leder in i eller genom skyddsområdet. Uppsättningen får ske på annans mark. Utformningen av skyltar ska följa rådande rekommendationer om utmärkning av vattenskyddsområde.

3. I det fall tillstånd krävs enligt dessa föreskrifter ska ansökan prövas av kommunens nämnd för miljöfrågor, f.n. Norrtälje kommuns Bygg- och miljönämnd.

4. I de fall anmälan krävs enligt dessa föreskrifter ska denna lämnas till kommunens nämnd för miljöfrågor, f.n. Norrtälje kommuns Bygg- och miljönämnd. En anmälningspliktig verksamhet enligt dessa föreskrifter får påbörjas tidigast sex veckor efter det att anmälan har gjorts, om inte nämnden bestämmer något annat. Nämnden får föreskriva skyddsåtgärder och försiktighetsmått samt förbud mot anmäld åtgärd.

5. Tillstånd enligt dessa föreskrifter krävs inte om verksamheten har tillståndsprövats eller kräver tillstånd enligt andra bestämmelser i miljöbalken eller enligt förordning som meddelats med stöd av miljöbalken.

---

1. Dessa föreskrifter träder i kraft den 21 december 2026.

2. Befintlig verksamhet som omfattas av tillståndsplikt eller anmälningsplikt enligt dessa föreskrifter och som inte har varit tillståndspliktig eller anmälningspliktig enligt äldre föreskrifter får, utan hinder av tillståndsplikten eller anmälningsplikten, bedrivas i oförändrad omfattning intill dagen två år efter att dessa föreskrifter har trätt i kraft. Därefter får verksamheten bedrivas endast om verksamheten senast den dagen lämnat in en ansökan om tillstånd eller anmälan och om tillståndsmyndigheten eller tillsynsmyndigheten inte beslutar om annat.

3. Befintlig verksamhet som omfattas av förbud enligt dessa föreskrifter, och som inte haft förbud enligt äldre föreskrifter, får utan hinder av förbudet bedrivas i oförändrad

omfattning intill dagen två år efter att dessa föreskrifter har trätt i kraft. Därefter får verksamheten inte bedrivas.

Beskrivning av ärendet

Ansökan

Kommunalförbundet Norrvatten (Norrvatten) inkom den 2 oktober 2024 med en ansökan om inrättande av Lohäradsåsens vattenskyddsområde till Länsstyrelsen i Stockholms län. Det föreslagna nya vattenskyddsområdet Lohäradsåsen täcker in tre befintliga vattenskyddsområden som ligger geografiskt nära varandra. De befintliga vattenskyddsområdena heter Västersyninge (Västra Syninge i ansökan), Vagndalen och Malmby. De ligger alla i Norrtälje kommun. Det nya vattenskyddsområdet, Lohäradsåsen, föreslås ersätta de befintliga vattenskyddsområdena. De befintliga vattenskyddsområdena föreslås i ansökan att slås ihop för att ge ett heltäckande skydd för dricksvattentäkterna. I ansökan föreslås också en uppdelning av vattenskyddsområdet i zoner samt reviderade skyddsföreskrifter.

Norrvatten framför i huvudsak följande. Lohäradsåsen är en av de viktigaste grundvattenförekomsterna i området. Vattenskyddsområdet behöver inrättas för att upprätta ett fullgott, långsiktigt och tydligt skydd för grundvattenresurserna inom föreslaget vattenskyddsområde. Skyddet behövs för att säkra råvattentillgången och råvattenkvaliteten i ett långsiktigt perspektiv. Vattentäkterna användes tidigare i ordinarie dricksvattenförsörjning och har varit viktiga reservvattentäkter sedan 1990-talet. I händelse av ett avbrott i den ordinarie vattenförsörjningen från Norrvatten ger Lohäradsåsens vattentäkter en alternativ försörjning av vatten av tillräckligt bra kvalitet och kvantitet som med kort varsel kan tas i bruk för Norrtälje. Förutom att höja driftsäkerheten för Norrtälje avlastar Lohäradsåsens vattentäkter Norrvattens reservvattenbehov i motsvarande grad eftersom inget vatten från reservvattentäkterna i Stockholmsåsen behöver föras till Norrtälje.

Målet med att införa det heltäckande vattenskyddsområdet är att förbättra skyddet för de uttagspunkter som är aktuella för reservändamål och bättre anpassa gällande föreskrifter till en aktuell riskanalys och riskbedömning för området, rådande lagar, miljömål och föreskrifter.

Norrvatten uppger att både vattenkvalitet och kvantitet är god för Västersyninge och Vagndalen. Även för Malmby anses förutsättningarna goda men det behövs en omsättning av brunnen innan vattentäkten kan fungera optimalt. Västersyninge och Vagndalen används aktivt som reservvattentäkter idag medan Malmby ännu inte är i drift.

Riskbedömning

Norrvatten har utfört en riskinventering för vattentäkterna och redovisat föroreningskällor och faror i tillrinningsområdet. Utifrån riskinventeringen har Norrvatten gjort en riskbedömning. Norrvatten har tagit fram förslag på skyddsföreskrifter utifrån riskbedömningen.

Norrvatten uppger följande om framtagandet av riskbedömningen. Som utgångspunkt för metodiken har Livsmedelsverkets handbok för risk- och sårbarhetsanalys för dricksvattenförsörjning (2007) utnyttjats. Denna har dock främst fokus på de tekniska delarna av anläggningarna (som vattenverk och ledningar) och därför har även Trafikverkets handbok för yt- och grundvattenskydd (rapport 2013:135) använts som komplement. För att beskriva konsekvensen så har föroreningens fara och den mängd som kan medföra konsekvenser bedömts med beräkningar som redovisats för respektive risk där dessa kunnat kvantifieras. I vissa fall har kvalitativa bedömningar av konsekvensen använts.

Bedömningar för sannolikheten för inträffade händelser baseras på erfarenhet av händelser i liknande områden, inträffade händelser enligt larm till Norrvatten och den markanvändning som råder i området i dagsläget.

Riskanalysen omfattar bland annat följande risker

- utsläpp av petroleumprodukter, drivmedel och brandfarliga vätskor
- hantering av bekämpningsmedel
- ökat antal gödselstäder, urinbrunnar, ensilageanläggningar
- spridning av avloppsslam
- hantering av växtnäringsämnen
- upplag av bark, timmer m.m.

- hantering och upplag av avfall, snö och förorenade massor
- materialtäkter och mark- och anläggningsarbeten
- anläggande av och läckage från energianläggningar
- vägsaltning och dammbindningsmedel
- miljöfarlig verksamhet
- utsläpp av spillvatten och dagvatten
- utsläpp av hälso- och miljöfarliga produkter
- rengöring av fordon och båtar utan skyddsåtgärder.

Avgränsning och zonindelning av skyddsområdet

De tre befintliga vattenskyddsområdena ligger invid varandra på rad i nordsydlig riktning. Vagndalen längst i söder följt av Västersyninge som börjar vid Vagndalens mest nordliga gräns och Malmby som i sin tur fortsätter ca 300 m norr om Västersyninge. Det nya vattenskyddsområdet föreslås geografiskt binda ihop de tre befintliga vattenskyddsområdena till ett gemensamt vattenskyddsområde. Detta för att få ett utökat men riskbaserat skydd också i relation till vattentäkternas tillrinningsområde.

Ansökan föreslår därmed tre vattentäktszoner, tre primära skyddszoner och en sekundär skyddszon.

Vattentäktszonerna omfattar uttagsbrunnar, tillhörande byggnader till vattentäkten och närliggande markområde för att möjliggöra fysiskt säkerhetsskydd av vattenverket och dess anläggningar. De primära skyddszonerna ligger ungefär i samma område som de befintliga respektive primära skyddszonerna. Den sekundära skyddszonen följer i stort sett tillrinningsområdet.

I stora drag ligger de nya primära skyddszonerna på samma plats som befintliga vattenskyddsområden. Den förslagna gränsdragningen för de primära skyddszonerna baserar sig på radien för en 90 dagars transporttid där även utbredningen av grundvattenmagasinet har beaktats. Den primära zonen i Malmby föreslås dock avgränsas av radien för 365 dagars transporttid. Anledningen är att på grund av de små tillståndsgivna uttagen är radien för 90 dagars transporttid endast 93 meter. Givet grundvattnets höga sårbarhet i området och det faktum att det går

en mindre väg nära vattentäkten som kan utgöra en risk vid en eventuell olycka, föreslås därför radien för 365 dagars transporttid för tillståndsgivna uttag utgöra gränsen för primär zon runt Malmbys vattentäkt, dock endast inom grundvattenmagasinet.

För den sekundära skyddszonen föreslås radien för 365 dagars transporttid, men även det beräknade influensområdet för de tillståndsgivna uttagen tas i beaktande. Om totala ytan för de tre influensområdena runt varje täkt, tillsammans med hela grundvattenmagasinet inom de två tillrinningsområdena skall ingå i sekundär skyddszon så är det endast mindre områden som återstår. Dessa områden skulle i så fall behöva utgöra en tertiär skyddszon. Då hela tillrinningsområdet till vattentäkterna bör skyddas föreslås därför även att de delar som faller utanför influensområdet och grundvattenmagasinet ingår i den sekundära skyddszonen, som blir yttre gräns för vattenskyddsområdet.

Mindre delar av mark inom nuvarande vattenskyddsområde föreslås inte att ingå i det nya vattenskyddsområdet. Det gäller främst i söder i nuvarande Vagndalen vattenskyddsområde.

För att skyddszonerna ska vara tydliga för berörda och allmänheten har gränsdragningen anpassats med hänsyn till både hydrogeologiska och praktiska gränser. Praktiska gränser som används är bland annat topografi, vägar och fastighetsgränser.

Yttranden

Förslag till föreskrifter för Lohäradsåsen vattenskyddsområde har skickats på remiss till berörda myndigheter och kommuner. Fastighetsägare samt innehavare av särskild rätt inom föreslaget vattenskyddsområdet har fått möjlighet att yttra sig.

Försvarsmakten och Boverket hade inga synpunkter på förslaget. Havs- och vattenmyndigheten (HaV), Sveriges geologiska undersökning (SGU), Riksantikvarieämbetet och Statens jordbruksverk har avstått från att yttra sig. Naturvårdsverket lämnade inte något svar.

Norrtälje kommun

Norrtälje kommun framför i huvudsak följande. Norrtälje kommun ser mycket positivt på att Norrvatten tar fram förslag på reviderat vattenskyddsområde för Vagndalen, Västra Syninge och Malmby. För en resilient vattenförsörjning i kommunen är det viktigt att både

tillgången och kvaliteten på vatten skyddas genom fler och utökade vattenskyddsområden. Vattentäkterna Västra Syninge och Vagndalen är idag en del av Norrtälje kommuns reservvattenförsörjning.

Grundvattenmagasinen Vagndalen, Västra Syninge och Malmby är en del av Lohäradsåsen som går igenom Norrtälje kommun i nord-sydlig riktning. Lohäradsåsen utgör en av de viktigaste grundvattenförekomsterna i området. Vagndalen och Västra Syninge är utpekade med högsta prioritet och Malmby är utpekat med hög prioritet i den regionala vattenförsörjningsplanen i Stockholm. Dessa vattenresurser ska säkerställas så att inte planering eller byggande försvårar eller omöjliggör framtida nyttjande av resurserna för dricksvattenändamål.

Norrvatten har ett gediget underlag till förslaget och ger en bra beskrivning av områdets geologi, topografi, grundvattenbildning och markanvändning samt resonemang till indelning av skyddszoner.

Norrtälje kommun har inga kommentarer på de föreslagna skyddsföreskrifterna.

Norrtälje Vatten och Avfall AB

Norrtälje vatten och Avfall AB ser mycket positivt på inrättandet av Lohäradsåsens vattenskyddsområde och har ingen erinran mot föreslaget vattenskyddsområde med tillhörande skyddsföreskrifter.

Trafikverket

3 -4 §§ - Petroleumprodukter, drivmedel och brandfarliga vätskor

Trafikverket anser att det inte framgår av föreskrifterna huruvida asfalt/bitumen omfattas av begreppet petroleumprodukter.

8-9 §§ - Avloppsvatten

Skrivningen om utsläpp av dagvatten från en ”ombyggd” bilväg kan tolkas som att dagvattenhantering vid en väg är tillståndspliktig för hela väganläggningen så fort denna ”byggts om” i någon grad. Vi uppfattar det att avsikten är att mindre ändringar upp till 100 kvadratmeter ska kunna ske utan tillståndskrav för vare sig den nya ytan eller anläggningen som helhet och ser att det finns ett behov av att precisera paragrafen. Ett undantag för frekvent återkommande underhållsarbete som beläggning, saltning, dikesrensning och trumrensning som görs med 5-10 års mellanrum skulle vara lämpligt.

14 § - Mark- och anläggningsarbeten

Trafikverket anser att huvuddelen av deras kommande arbeten inom det aktuella området kan kategoriseras som anläggningsarbeten. Trafikverket ser ett behov av att precisera paragrafen. Exempelvis genom att särskilja på akuta arbeten och underhållsarbeten och precisera i vilken mån underhållsarbeten är undantaget tillstånd. Beläggningsarbeten, dikesrensningar och andra underhållsarbeten kan sällan ses som akuta.

Trafikverkets skyldigheter

Trafikverket har skyldigheter avseende väghållning vilka bland annat framgår av 4 § 2 st. och 26 § Väglagen (1971:048) samt 5 kap. 1 § Vägförordningen (2012:707). Trafikverket har noggrann kontroll över saltanvändning och strävar alltid efter att använda så lite salt som möjligt, oavsett om det handlar om ett vattenskyddsområde eller inte.

Upplysning

Trafikverket vill informera om att det är huvudmannen för vattentäkten som ansvarar för skyltning. Om skyltning önskas inom Trafikverkets vägområden krävs tillstånd enligt 43 § väglagen (1971:948) från väghållningsmyndighet.

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen framför i huvudsak följande. Vattenskyddsområden kan komma att påverka pågående skogsbruk och områden med naturvärden och kulturmiljövärden.

Skogsstyrelsen gör ingen prövning utifrån vattenskyddsområdet och lämnar ingen särskild information till den som anmält avverkning inom ett vattenskyddsområde. Skogsstyrelsen menar att anmälaren själv förväntas ha kunskap om vad som gäller inom respektive vattenskyddsområde.

Den som tillämpar regelverket kan bli skyldig att stå för intrångsersättning om det bedöms som begränsande av pågående markanvändning.

Det är viktigt att GIS-skiktet med vattenskyddsområdenas avgränsning blir en del av det nationella GIS-skiktet med vattenskyddsområden. Det underlättar Skogsstyrelsens arbete och är en förutsättning för att medvetenheten och hänsynstagandet till vattentäkter ska öka inom skogsbruket.

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)

SMHI yttrar sig avseende ytvattenhydrologi och meteorologi inklusive luftmiljö.

Vid planering av samhället bör hänsyn tas till framtida klimat. Exempelvis förväntas lufttemperaturen att stiga, risken för skyfall öka och flödena i våra vattendrag förändras med ändrade nederbördsförhållanden och snötillgångar. Det råder osäkerhet kring modellsimuleringar om framtida stormar i Sverige. Havsnivån förväntas stiga men landhöjningen förväntas till viss del kompensera den stigande nivån.

SMHI lämnar information om datakällor för havsnivåer, klimatscenarios och nederbörd.

Lantbrukarnas riksförbund Norrtälje

Lantbrukarnas riksförbund Norrtälje, LRF, framför i huvudsak följande. De har flera medlemmar som berörs av förslaget till vattenskyddsområde med föreskrifter. LRF:s medlemmar brukar större delen av den areal som föreslås hamna inom vattenskyddsområdet.

Den nationella livsmedelsstrategin har ökad livsmedelsproduktion som mål. Säkerställandet av dricksvatten är viktigt, men behöver ställas mot produktion av livsmedel, biomassa och energi.

Enligt HaV:s vägledning 2021:4 ska en riskbedömning ligga till grund för beslut om vattenskyddsområde och beslutet ska ta hänsyn till platsspecifika förutsättningar och andra samhällsviktiga verksamheter. Enligt vägledningen ska man utreda om skyddsföreskrifter bidrar till att uppnå en riskreducering eller om andra åtgärder behövs. Om skyddsföreskrifter behövs, ska man utreda vilken nivå av förskrifter som är relevant och inom vilka delar av området. Det ska finnas en balans mellan vad det allmänna vinner och den enskilde förlorar genom de inskränkningar som vattenskyddsföreskrifter medför.

LRF har inte tagit del av den fullständiga riskbedömningen och har därför svårt att värdera om den föreslagna restriktionsnivån är motiverad. Av det underlag LRF tagit del av framgår inga särskilda problem med råvattnet och LRF har svårt att värdera om det finns problem eller risker kopplade till jord- eller skogsbruk.

Enligt SGU:s databaser har jordarna inom sekundär zon låg genomsläpplighet och avrinningen går delvis ut ur vattenskyddsområdet. LRF anser att mark med låg genomsläpplighet (grönt) enligt SGU:s kartvisare ”Genomsläpplighet” ska utgå ur vattenskyddsområdet, och att primär zon främst ska omfatta områden med hög genomsläpplighet (rött).

LRF noterar att gränserna ofta följer övergången mellan skog och jordbruksmark så att åkermark hamnar utanför vattenskyddsområdet, vilket är bra. LRF föreslår justering av vattenskyddsområdets gränser för fem områden:

1. Storängen/travbanan: flytta gränsen mot öster, följ Södertjäravägen så att gårdscentrum och travbanan hamnar utanför vattenskyddsområdet

2. Malmlund: undanta gårdscentrum genom att flytta gränsen mot norr och följa skogskanten

3. Bygget: undanta gårdscentrum genom att flytta gränsen mot söder och öster, följ åkerkant och enskild väg

4. Nytorpet och Johannesberg: flytta gränsen mot väster och följ enskild väg fram till kraftledningen

5. Malmarna/längst i norr: gränsen följer fastighetsgränser, men borde kunna följa enskild väg

Om vattenskyddsföreskrifterna medför ett förbud eller tillståndskrav kan ersättningsbestämmelserna i 31 kap. 4§ miljöbalken respektive 31 kap. 5§ miljöbalken bli aktuella.

Det finns flera husbehovstäkter i den föreslagna sekundära skyddszonen och flera av dem har inte omfattats av vattenskyddsområde tidigare. Husbehovstäkt får idag ske upp till 10 000 ton utan anmälan eller tillstånd men anmälan för samråd enligt 12:6 miljöbalken kan behöva göras. Fastigheterna runt åsen är på flera ställen styckade för att möjliggöra husbehovstäkter. Ett generellt förbud mot täktverksamhet i sekundär zon skulle innebära en kraftig skärpning mot dagens förhållanden. Föreskriften om täktverksamhet behöver ses över.

Tabell 1. Förslag på ändringar från LRF

Paragraf	Nuvarande text	Förslag till ändring
4.3 Sekundär zon	Uppställning av transportbehållare ska ske på anordnad plats samt får inte ske utan anmälan.	Kompletteras med: Undantag gäller för mindre transportbehållare för jord- och skogsbruk som förvaras inom sekundärt skydd. Anmälan krävs inte för tillfällig uppställning vid exempelvis tankning i fält.
5. Primär och sekundär zon	Inom primär och sekundär skyddszon får hantering av bekämpningsmedel inte ske utan tillstånd.	Delas upp. Inom primär skyddszon får hantering av bekämpningsmedel inte ske utan tillstånd. Inom sekundär skyddszon får hantering av bekämpningsmedel inte ske utan anmälan.
7.2 Sekundär zon	Hantering av växtnäringsmedel får inte ske utan tillstånd.	Hantering av växtnäringsmedel får inte ske utan anmälan.
12.1 Primär och sekundär zon	Materialtäkt är förbjudet.	Delas upp. Inom primär skyddszon är materialtäkt förbjudet. Materialtäkt inom sekundär zon kräver tillstånd. Undantag gäller för husbehovstäkt.
Under ikraftträdande	Pågående verksamhet […] får, utan hinder av förbudet, bedrivas i oförändrad omfattning intill dagen 2 år efter att dessa föreskrifter har trätt i kraft. Därefter får verksamheten inte bedrivas.	Sista meningen ändras: Därefter får verksamheten bedrivas endast om verksamheten senast den dagen lämnat in en ansökan om dispens.

Person A och person B

Person A och person B framför att de bedriver skogsbruk inom primär och sekundär skyddszon. De är i behov av grus genom husbehovstäkt för att underhåll av uppfartsvägar till fastigheter och underhåll av skogsvägar.

Person C och person D

Person C och person D har i huvudsak framfört att de bedriver skogsbruk samt djurhållning i sekundär skyddszon. De är i behov av husbehovstäkt för underhåll av uppfartsvägar till fastigheter och underhåll av skogsvägar.

De framför i princip samma synpunkter som LRF om riskreducering och avvägning mellan intressen i enlighet med HaV:s vägledning.

Det finns flera husbehovstäkter i den föreslagna sekundära skyddszonen. Husbehovstäkt får idag ske upp till 10 000 ton utan anmälan eller tillstånd men anmälan för samråd enligt 12:6 miljöbalken kan behöva göras. Ett förbud mot täktverksamhet i sekundär skyddszon skulle innebära en kraftig skärpning.

Person E

Person E framför i huvudsak att det finns grusförekomster inom sekundär skyddszon vilka han genom husbehovstäkt önskar kunna använda till bland annat en väg till ett av hans skiften och till en uppställningsyta för fordon. Han har en särskild uppställningsplats för virkesupplag på sin mark. Han befarar kommande svårighet med avstyckningar för bostadsändamål på sin mark, dels på grund av att markarbeten kan förhindras men också att det inte kommer att gå att inrätta nya infiltrationsanläggningar för befintliga och nya fastigheter. Kanske kommer det inte att gå att borra brunnar. Det kan bli svårare att stycka av tomter och få bygglov. Det kommer att bli svårare att underhålla eller bygga nya vägar. Begränsningar för timmerupplag och vägar kommer att försvåra skogsbruket. Beslut om vattenskyddsområde skulle innebära allvarliga nackdelar för honom som markägare.

Person E ifrågasätter att tillräckliga undersökningar gjorts, till exempel av SGU, för att inkludera Kragsta-området i sekundär zon, särskilt med tanke på den avslutade täkten i Kragsta där vatten dräneras mot sjön Trehörningen. Mängden grus som inte kan nyttjas behöver uppskattas för att bedöma konsekvenserna för enskilda intressen. Kragsta-delen bör inte ingå i vattenskyddsområdet.

Person F

Person F framför att väg 1069 som går genom föreslaget vattenskyddsområdet trafikeras av en stor mängd långtradare och personbilar i hög hastighet. Vägen är dåligt underhållen och risk för olyckor med läckage av olja och bränsle finns, så det är inte lämpligt att ha ett vattenskyddsområde här.

Person G

Person G framför i huvudsak följande. Han bedriver skogsbruk inom föreslagen sekundär skyddszon.

Han ifrågasätter att tillräckliga undersökningar gjorts för att inkludera Kragsta-området i sekundär zon, särskilt med tanke på

den nyligen avslutade täkten i Kragsta där vatten dräneras mot sjön Trehörningen. Kragsta-delen bör inte ingå i vattenskyddsområdet.

Han framför samma synpunkter som LRF om riskreducering och avvägning mellan intressen i enlighet med HaV:s vägledning. Enligt HaVs vägledning ska brukningsenheter hanteras så enhetligt som möjligt.

Han framför samma synpunkter angående husbehovstäkt som LRF.

Småskaligt uttag av grus för egna fastighetens behov har traditionellt ingått i fastigheternas brukning. Husbehovstäkt avser ett småskaligt uttag av material för den egna fastighetens behov, till exempel för underhåll av skogsbilvägar. Uttag genom husbehovstäkt skiljer sig väsentligt från kommersiell täktverksamhet. Han motsätter sig ett förbud mot materialtäkt i sekundär skyddszon eftersom det skulle få stora konsekvenser för honom som fastighetsägare. Husbehovstäkt bär undantas från förbud och i stället tillåtas. Det skulle bättre uppfylla kraven på proportionalitet.

Föreskrifterna bör ändras enligt tabell 1 ovan.

Syninge Ridskola AB

Syninge Ridskola AB (Syninge Ridskola) framför i huvudsak följande. Syninge Ridskola arrenderar mark som omfattas av primär och sekundär zon. Verksamheten består av att driva ridskola, inackordera hästar samt att bruka åkermarken. Syninge Ridskola undrar hur ersättningen ser ut om verksamheten påverkas av nytt vattenskyddsområde.

Enligt HaVs vägledning ska brukningsenheter hanteras så enhetligt som möjligt. Gränsdragningarna bör ses över, så att mark med låg genomsläpplighet enligt SGUs kartvisare[1]. Genomsläpplighet, gröna områden, kan utgå ur vattenskyddsområdet. Gränserna borde kunna anpassas ytterligare för att underlätta orientering och rationellt brukande. Gränsen mellan primär och sekundär zon på fastigheten Björnborg 1:12 bör ses över.

Syninge Ridskola har samma synpunkter som LRF om riskreducering och avvägning mellan intressen i enlighet med HaV:s vägledning, samt i princip samma synpunkter avseende husbehovstäkt.

[1] https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-genomslapplighet.html

Föreskrifterna bör ändras enligt tabell 1 ovan.

Person H

Person H framför i huvudsak följande. Han är fastighetsägare och arrenderar ut mark och byggnader till Syninge Ridskola AB. Person H undrar hur ersättningen ser ut om han inte kan fortsätta arrendera ut mark och byggnader och om fastighetens värde minskar med anledning av vattenskyddsområdet. I övrigt framför han samma synpunkter som Syninge Ridskola AB.

Norrvattens bemötande av inkomna yttranden

Norrtälje kommun

Norrvatten tackar för den positiva bedömningen.

Norrtälje Vatten och Avfall AB

Norrvatten tar tacksamt emot det tydliga stödet till förslaget för reviderat vattenskyddsområde för Lohäradsåsen.

Trafikverket

Norrvatten inkluderar inte asfalt/bitumen i begreppet petroleumprodukter vilket kan underförstås från rubriken petroleumprodukter, drivmedel och brandfarliga vätskor. En definition av petroleumprodukter har lagts till för att förtydliga avgränsningen.

Angående utsläpp av dagvatten anser Norrvatten att det är viktigt att underhåll av beläggningar och anläggning av ny beläggning genomförs för att upprätthålla trafiksäkerheten som i sin tur minimerar risk för utsläpp i samband med olyckor. Dagvatten från ytor för fordonsanvändning kan föra med sig trafikrelaterade föroreningar vilka kan påverka grundvattenkvaliteten negativt. Begreppet "ombyggda bilvägar" ska tolkas som mer omfattande än underhåll av beläggning och anläggning av ny beläggning. Norrvatten har föreslagit en precisering av bestämmelsen med ett undantag för återkommande underhållsarbeten i linje med Trafikverkets förslag.

Norrvatten ser mycket positivt på åtgärder som främjar ökat skydd mot utsläpp från olyckor i trafiken. Det händer dock ofta spill av petroleumprodukter från arbetsmaskiner vid entreprenadarbeten. Försiktighetsåtgärder genom tillståndsbeslut förebygger större

påverkan vid spill. Norrvatten anser därför att det är relevant att föreskriva om tillståndsplikt för långsiktigt planerade schaktningsarbeten. Norrvatten har föreslagit undantag från tillståndsplikten för mindre arbeten utan risk för förorening av grundvattnet och för akuta drift- och underhållsåtgärder. Norrvatten anser att frekvent återkommande underhållsåtgärder såsom dikesrensning och beläggningsarbeten bör kunna vara sådana mindre arbeten som omfattas av undantag från tillståndsplikt.

Norrvatten ser mycket positivt på att Trafikverket har en väl utarbetad modell för restriktiv saltanvändning vilket medför skydd mot att vägsalt sprids till grundvattnet.

Skogsstyrelsen

Norrvatten tackar för informationen och ser positivt på att GIS-skikten kommer att underlätta för Skogsstyrelsen samt ge ökat hänsynstagande till vattentäkterna.

SMHI

Norrvatten tackar för informationen. Norrvatten har beaktat effekter av klimatförändringar. Grundvattenbildningen har bedömts med beaktande av uppmätt nederbörd vid både Rimbo och Svanberga.

LRF

Avvägning mellan livsmedelsproduktion och skydd av dricksvatten

Norrvatten har beaktat LRF:s synpunkter. Norrvatten vill betona att just Lohäradsåsens grundvattentäkter fyller en viktig funktion i att säkerställa en trygg tillgång till dricksvatten. Norrvatten vill betona att i den regionala vattenförsörjningsplanen för Stockholms län, Länsstyrelsens rapport 2023, anges ”En fungerande vattenförsörjning är en förutsättning för en växande region. Möjligheten till byggnation och utveckling i länets kommuner är beroende av en trygg tillgång till dricksvatten av god kvalitet”. Den regionala vattenförsörjningsplanen är framtagen av Länsstyrelsen i Stockholms län, Region Stockholm och STORSTHLM och har pekat ut Lohäradsåsen som vattentäkt av högsta regionala prioritet. Behovet av att revidera vattenskyddsområdet är prioriterat och beskrivet i länet och av Norrtälje kommun.

Riskbedömning och restriktionsnivå i föreskrifter

Norrvatten beklagar att LRF inte tagit del av riskbedömningen, där det finns en tydlig beskrivning av sannolikhet och konsekvens för risker kopplade till jord- och skogsbruk. Föreskrifterna utgår från riskerna och behovet att bevara vattenkvaliteten för framtiden. Ett exempel på avvägning är att Norrvatten har föreslagit tillståndsplikt för hantering av bekämpningsmedel även om det finns vissa godkända bekämpningsmedel som kan spridas till grundvattnet. Det gör det möjligt att ställa krav på lokala försiktighetsåtgärder utan att hindra jordbruksverksamheten.

Angående gränsdragningar

Avgränsningen har tagits fram utifrån lantmäteriets höjdmodell, delavrinningsområden för ytvatten, grundvattenmagasinets utbredning och områdets jordartsfördelning, de av SGU angivna grundvattendelarna samt SGU:s modellerade tillrinningsområden för grundvattenförekomster. Gränserna mellan de olika zonerna har tagits fram med hänsyn till bland annat jordsartskartan, jordlagertjockleken och beräknade rinntider.

Vattenskyddsområdet har sedan delats in i vattenskyddszoner utifrån jordartskartan och beräknade rinntider från vattendomar. Avseende avrinningen vid den tidigare täkten vid Kragsta så rinner grundvattnet söderut, även om delar av ytvattnet rinner norrut. Genom tidigare täktverksamhet har skyddet för grundvattnet vid Kragsta försämrats och därför behöver skyddet stärkas med vattenskyddsområdet.

Vattenskyddsområdet omfattar skydd av större delen av det område där grundvattenbildningen når vattentäkterna. Norrvatten har gjort vissa mindre justeringar av gränserna för att bättre följa fastighetsgränser, vägar och andra praktiska gränser. Norrvatten är tacksam att LRF uppmärksammat anpassningar vid åkermark och ser positivt på dessa.

Norrvatten har sett över LRF:s förslag 1-5 men de är inte möjliga att genomföra, eftersom avgränsningen då inte skulle ge ett tillräckligt skydd av vattentäkten. Förslagen gäller platser som antingen ligger inom område med hög sårbarhet eller inom tillrinningsområdet med risk för påverkan på vattentäkten. Norrvatten har dock justerat gränsdragningen vid Västra Syninge.

Husbehovstäkter

Norrvatten tackar för förtydligandet av behovet av husbehovstäkter. Naturvårdsverket har en ny vägledning om täkter från december 2025, rapport 7212. Där framgår att täkter kan påverka grundvattenkvaliteten och ge bestående effekter, samt att själva täktverksamheten kan medföra en risk genom exempelvis utsläpp av petroleumprodukter.

Norrvatten har i riskbedömningen bedömt att materialtäkter generellt ger ett minskat skydd mot förorening av grundvattnet. Det har redan skett ett betydande uttag ur åsen och Norrvatten ser ett behov av att skydda kvarvarande delar av åsen. Enligt Naturvårdsverket vägledning ska i beräkning av uttag även det tidigare uttaget beaktas. Med hänsyn till inkomna synpunkter har Norrvatten justerat förslaget till förskrifter i sekundär zon, så att materialtäkt för markinnehavarens husbehov är undantaget från förbud och istället kräver tillstånd.

Tabell 2. Norrvattens bemötande av förslag till ändring av föreskrifter

Bilaga 1. Bemötande av specifika föreskrifter och förslag till ändringar från LRF

Paragraf	***Nuvarande text***	***Förslag till ändring***	**Bemötande**
4.3 Sekundär zon	*Uppställning av transportbehållare ska ske på anordnad plats samt får inte ske utan anmälan.*	*Kompletteras med: Undantag gäller för mindre transportbehållare för jord- och skogsbruk som förvaras inom sekundärt skydd. Anmälan krävs inte för tillfällig uppställning vid exempelvis tankning i fält.*	Norrvatten vidhåller föreslagen föreskrift. Utsläpp av petroleumprodukter kan orsaka stora problem med lukt, smak och toxicitet i dricksvattnet och kan göra dricksvattentäkten obrukbar mycket lång tid. Anmälan inskränker inte i genomförande av arbetet och är därmed inte för långtgående.
5. Primär och sekundär zon	*Inom primär och sekundär skyddszon får hantering av bekämpningsmedel inte ske utan tillstånd.*	*Delas upp. Inom primär skyddszon får hantering av bekämpningsmedel inte ske utan tillstånd. Inom sekundär skyddszon får hantering av bekämpningsmedel inte ske utan anmälan.*	Norrvatten vidhåller föreslagen föreskrift. Med hänsyn till det höga värdet av vattenresursen och prioriteringen i den regionala vattenförsörjningsplanen och med bedömningen av risken för vattenförorening från användningen av bekämpningsmedel samt gödselhantering har tillståndsplikt bedömts vara rimlig. Detta säkerställer att lokala försiktighetsåtgärder kan föreskrivas och vidtas. De nya föreskrifterna innebär till viss del en lättnad jämfört med nu gällande föreskrifter t.ex i Vagndalen både inre och yttre skyddszon 1.1 och 2.1: Hantering av till exempel kemiska bekämpningsmedel får inte förekomma. V Syninge och Malmby: förbud mot anläggning av gödselhögar och förbud mot att tillföra jord större mängd gödsel än 40 ton per hektar
7.2 Sekundär zon	*Hantering av växtnäringsmedel får inte ske utan tillstånd.*	*Hantering av växtnäringsmedel får inte ske utan anmälan.*	
12.1 Primär och sekundär zon	*Materialtäkt är förbjudet.*	*Delas upp. Inom primär skyddszon är materialtäkt förbjudet. Materialtäkt inom sekundär zon kräver tillstånd. Undantag gäller för husbehovstäkt.*	Norrvatten ser över om lättnad med avseende på husbehovstäkter är möjligt i sekundär zon, se bemötande i löptext ovan.
Under ikraft-trädande	*Pågående verksamhet […] får, utan hinder av förbudet, bedrivas i oförändrad omfattning intill dagen 2 år efter att dessa föreskrifter har trätt i kraft. Därefter får verksamheten inte bedrivas.*	*Sista meningen ändras: Därefter får verksamheten bedrivas endast om verksamheten senast den dagen lämnat in en ansökan om dispens.*	Norrvatten anser inte att ändringen är nödvändig eftersom pågående verksamhet har 2 år på sig att söka dispens enligt nuvarande skrivning.

Person A, person B, person C, person D och person G

Se bemötanden av Trafikverkets och LRF:s synpunkter ovan.

Person E

Skogsbruk

Föreskrifterna baseras på risker vid upplag av timmer och vattentäktens värde. Föreskrifterna innehåller dock ett relativt generöst undantag för upplag av timmer upp till 18 månader i sekundär zon.

Nyanläggning och förbättring av vägar

Se bemötande av Trafikverkets synpunkter ovan.

Infiltrationsanläggningar för avlopp, möjligheten till avstyckning och nya byggnader

Enligt riskbedömningen medför infiltrationsanläggningar för avlopp en risk för att smittämnen förorenar grundvattnet, vilket motiverar tillståndsplikt för utsläpp av avlopp i sekundär zon och förbud i primär zon. Enligt riskbedömningen kan förändringar i markens skyddande ytskikt, utfyllnad med förorenade massor och olyckor med maskiner medföra förorening av grundvattnet. Därför behövs tillstånd för mark- och anläggningsarbeten och förbud mot att fylla ut med förorenade massor. Tillståndsplikt säkerställer att försiktighetsåtgärder vidtas men hindrar inte generellt bebyggelse.

Se även bemötanden av Trafikverkets och LRF:s synpunkter ovan.

Person F

Trafikverket ansvarar för underhållet av väg 1069 på sträckan.

Syninge Ridskola AB och person H

Angående ersättning

Gällande vattenskyddsområdesföreskrifter innebär redan begränsningar, till exempel förbud mot att anlägga gödselhögar i inre och yttre skyddszon. De nya föreskrifterna hindrar generellt inte dagens markanvändning och innebär i vissa fall till och med en lättnad gentemot de idag gällande vattenskyddsföreskrifterna.

Angående gränsdragning

Gränsen mellan primär och sekundär skyddszon på fastigheten Björnborg 1:12 har justerats så att den primära skyddszonen blivit något mindre.

Se även bemötanden av Trafikverkets och LRF:s synpunkter ovan.

Motivering till beslutet

Tillräckligt beslutsunderlag

Norrvatten har tagit fram en beskrivning av grundvattenmagasinen, grundvattenbildningen och tillrinningsområdet vilken utgår från bland annat SGU:s modellerade tillrinningsområden[2] och förväntat tillrinningsområde vid uttag enligt gällande tillstånd till vattenuttag (vattendomar). Norrvatten har också samlat in underlag om befintliga risker i föreslaget vattenskyddsområde och tagit fram en riskbedömning. Vidare har Norrvatten tagit fram förslag på zonindelning och föreskrifter utifrån riskbedömningen. Slutligen har Norrvatten, i vissa delar i dialog med Länsstyrelsen, gjort vissa justeringar av vattenskyddsområdets utbredning, indelningen i zoner och föreskrifter. Länsstyrelsen bedömer att ansökan, med gjorda justeringar, innehåller ett tillräckligt underlag för att beslut ska kunna fattas.

Det allmänna intresset av vattenskyddsområdet

EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG) utgör grund för vattenskyddet och hur det ska bedrivas. I ramdirektivet anges bland annat att man måste förhindra ytterligare försämring hos vattnet, skydda och förbättra kvaliteten och successivt avskaffa utsläpp av farliga ämnen så att vattnet återfår nära nog de ursprungliga bakgrundshalterna. Direktivet anger även att ett erforderligt skydd ska säkerställas för de vattenförekomster som används eller som är avsedda att användas i framtiden för uttag av dricksvatten, i syfte att undvika försämring av deras kvalitet (artikel 7). Artikel 7 gäller för vattenförekomster som ger mer än 10 m^3 per dygn eller betjänar mer än 50 personer.

Vattenskyddsområden med föreskrifter bidrar till att EU:s och svensk lagstiftnings målsättning för vattenskydd uppnås på så sätt att riskfyllda verksamheter och åtgärder regleras, så att vattnet nu och i framtiden kan användas för dricksvattenändamål.

De av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålen utgör riktmärken för vad som behöver uppnås inom det svenska miljöarbetet. Inrättandet av vattenskyddsområden bidrar till att uppnå miljömålen Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet samt God bebyggd miljö.

[2] SGU 2019. Modellerade tillrinningsområden för grundvattenförekomster i Sverige. SGU_SVAR2016_Tillrinningsomraden_ 2016_2021.

Vagndalen och Västersyninge är utpekade i den regionala vattenförsörjningsplanen för Stockholms län (Länsstyrelsen i Stockholms län, rapport 2023:21) som dricksvattenresurser med högsta regionala prioritet och Malmby är utpekad som en dricksvattenresurs med hög regional prioritet. Den regionala vattenförsörjningsplanen har undertecknats av Länsstyrelsen i Stockholms län, Storsthlm och Region Stockholm och de flesta av länets kommuner har fattat beslut om att ställa sig bakom vattenförsörjningsplanen. Den regionala vattenförsörjningsplanen anger att prioriterade vattenresurser ska säkras för framtiden och att de behöver omfattas av vattenskyddsområde med ändamålsenliga föreskrifter.

Vattentäkterna Vagndalen, Västersyninge och Malmby håller god vattenkvalitet utan avancerad rening och kan i vart fall kortvarigt producera stora mängder dricksvatten. Vagndalen och Västersyninge är redan i drift som viktiga reservvattentäkter vid avbrott i ordinarie vattenförsörjning från Norrvatten. Vattentäkterna står för en viktig del av det reservvattenbehov som behövs i Norrtälje kommun. Dessutom kan täkterna avlasta Norrvattnets dricksvattennät vid behov. Lohäradsåsen är en av Stockholms läns isälvsavlagringar, vilka är geologiska formationer med särskilt goda möjligheter till uttag av dricksvatten. Sammantaget är det ett angeläget allmänt intresse att skydda Lohäradsåsen som dricksvattenresurs.

Lohäradsåsens viktiga grundvattenresurser är relativt opåverkade, bland annat på grund av skyddet genom befintliga vattenskyddsområden. Västersyninge och Malmby vattenskyddsområden inrättades 1963 och är i behov av revidering för att matcha dagens riskbild och för att uppdatera till tydligare och mer lättolkade föreskrifter. Vagndalens vattenskyddsområde som inrättade 1998 är lite modernare, men är också i behov av revidering för att leva upp till dagens behov av skydd för dricksvattentäkter. De befintliga vattenskyddsområdena skyddar inte hela tillrinningsområdet till vattentäkterna, så vattenskyddsområdenas utbredning behöver uppdateras.

Enskilda intressen

Markanvändningen i området utgörs till stor del av jordbruk och skogsbruk. Enskilda fastighetsägare, Syninge ridskola AB samt LRF Norrtälje har lämnat synpunkter vilka i huvudsak berör skogsbruk, husbehovstäkter, bekämpningsmedel och växtnäringsämnen,

möjlighet att bygga fler bostäder, vattenskyddszonernas avgränsningar samt avvägningen mellan allmänna och enskilda intressen. Trafikverket har lämnat synpunkter avseende bland annat precisering av föreskrifter samt undantag för återkommande underhållsarbeten. Norrvatten har bemött synpunkterna och gjort vissa justeringar av såväl föreskrifter som vattenskyddszoner. Länsstyrelsen bedömer att enskilda intressen är tillgodosedda så långt det är rimligt i förhållande till behovet av skydd för vattenförekomsten.

Vattenskyddsområdets avgränsning

För en isälvsavlagring (rullstensås) med begränsat tillrinningsområde är det av vikt att vattenskyddsområdets gräns så långt som möjligt omfattar tillrinningsområdet för att undvika att vattentäkten påverkas av föroreningar. Det nya föreslagna vattenskyddsområdet har en god överensstämmelse med tillrinningsområdet. Norrvatten har analyserat de hydrogeologiska förhållandena och beräknat transporttider. Vattenskyddsområdet har utöver vattentäktszoner delats in i två skyddszonstyper med olika föreskrifter för att inte begränsa enskildas rätt till att förfoga över marken på ett omotiverat sätt.

Det nya föreslagna vattenskyddsområdet är större än de befintliga. Vissa områden som ingick i de befintliga vattenskyddsområdena ligger utanför det nya reviderade vattenskyddsområdet.

Efter remissutskick har vattenskyddsområdet reviderats på två platser. Vid fastigheten Björnborg 1:12 har den primära skyddszonen minskats något och ersatts av sekundär skyddszon. På fastigheten Kragsta 3:17 har vattenskyddsområdet minskat något. Båda justeringarna medför en mildare reglering.

Särskilt om vissa föreskrifter

8-9 §§ Avloppsvatten

Syftet med regleringen av dagvatten från nya eller ombyggda bilvägar och markytor är att gradvis förbättra dagvattenhanteringen. Avgränsningen 100 m^2 syftar till att avgränsa arbeten där ett tillståndskrav inte är proportionerligt med hänsyn till risken för förorening. Trafikverket har framfört att det behöver vara tydligt att en hel vägsträcka inte omfattas av tillståndsplikt om en del byggs om. Enligt Länsstyrelsen ska föreskriften tolkas så att endast den del av vägen som blir ny eller byggs om ska omfattas av tillståndsplikt.

Trafikverket har också framfört att tillståndsplikt inte är rimlig för mindre arbeten som beläggning, dikesrensning eller trumrensning. Länsstyrelsen vill förtydliga att ombyggnation avser ett mer omfattande arbete som påtagligt förnyar vägen eller den hårdgjorda markytan. Beläggning, dikesrensning och trumrensning kommer därför normalt inte att utgöra ombyggnation.

12-13 §§ Täktverksamhet

Uttag av naturgrus är en identifierad risk för minskning av den omättade zonen vilket kan öka vattentäktens sårbarhet. Vid själva uttaget av material finns risk för spill av petroleumprodukter på känsliga områden. Markägare har ett behov av husbehovstäkt. Länsstyrelsen har avvägt riskerna mot markägares behov och funnit att ett undantag för husbehovstäkt i sekundär zon är lämpligt. Länsstyrelsen anser att täktverksamhet behöver vara förbjuden i primär skyddszon.

14 § Mark- och anläggningsarbeten

Trafikverket och Norrvatten har kommit fram till att frekvent återkommande underhållsarbeten som beläggning, dikesrensning och trumrensning kan vara sådana mindre arbeten som omfattas av undantag från tillståndsplikt. Länsstyrelsen bedömer att frekvent återkommande underhållsarbeten som beläggning, dikesrensning och trumrensning typiskt sett kan vara sådana arbeten som omfattas av undantaget. Länsstyrelsen anser att man i varje enskilt fall behöver bedöma om arbetena är mindre och om de kan ske utan risk för förorening så att arbetena inte omfattas av tillståndsplikt.

17 § Väghållning

I ansökan som remitterades myndigheter föreslog Norrvatten att upplag av asfalt, oljegrus, vägsalt eller dammbindningsmedel skulle vara förbjudet endast i primär zon, men Norrvatten har därefter meddelat att avsikten var att förbud skulle gälla i både primär och sekundär zon. Länsstyrelsen bedömer att ett förbud i båda zoner är rimligt, då sådana upplag innebär en relativt hög risk för förorening av vattentäkten samtidigt som påverkan på enskilda intressen av ett sådant förbud bedöms bli begränsad. Som en följd av förtydligandet att bitumen är undantaget från 3-4 §§ har Länsstyrelsen lagt till bitumen i 17 §.

Övergångsbestämmelse 3.

LRF och några fastighetsägare har föreslagit att pågående verksamheter som omfattas av förbud enligt föreskrifterna ska få

fortsätta även två år efter ikraftträdandedatumet, om en dispensansökan vid den tidpunkten har lämnats in till tillsynsmyndigheten. Länsstyrelsen anser emellertid att två år är en lämplig tid för att lämna in dispensansökan och få den prövad.

Samlad bedömning

Inrättande av Lohäradsåsens vattenskyddsområde är ett angeläget allmänt intresse. Området omfattades redan tidigare av vattenskyddsområden med föreskrifter, men både områdets utbredning och föreskrifter var i behov av revidering. Norrvatten har gjort en riskbedömning för det aktuella området och tagit fram förslag till vattenskyddszoner och föreskrifter utifrån riskbedömningen. Länsstyrelsen har skickat ut förslagen på remiss. Norrvatten har gjort vissa justeringar efter att synpunkter kommit in. Länsstyrelsen har avvägt skyddsföreskrifterna och vattenskyddszonerna i detta beslut mot sakägares intressen, Norrvattens bemötande och slutsatserna i riskbedömningen. Länsstyrelsen bedömer att föreskrifterna är väl anpassade för att uppnå vattenskyddsområdets syfte utan att gå längre än vad som är nödvändigt vad gäller inskränkning av markägares och andra innehavare av särskild rätts möjlighet att använda marken. Föreskrifterna bedöms vara både rimliga och miljömässigt motiverade.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Enligt 7 kap. 21 § miljöbalken får ett mark- eller vattenområde av Länsstyrelsen eller kommunen förklaras som vattenskyddsområde till skydd för en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt.

För ett vattenskyddsområde ska, enligt 7 kap. 22 § miljöbalken, Länsstyrelsen eller kommunen meddela sådana föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom området som behövs för att tillgodose syftet med området. Om det behövs, får länsstyrelsen eller kommunen föreskriva att skyltar eller stängsel skall sättas upp och att annans mark får tas i anspråk för detta. Föreskrifterna ska gälla omedelbart, även om de överklagas.

Enligt 7 kap. 25 § miljöbalken får en inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på en skyddsbestämmelse i ett vattenskyddsområde inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddsområdet ska tillgodoses.

Kungörelse

Enligt vad som framgår av 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska beslutet införas i länets författningssamling och kungöras i ortstidning. Detta beslut kungörs i Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Norrtelje Tidning och Post- och inrikes tidningar.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av ställföreträdande landshövding Tommy Hansen med miljöhandläggare Malva Ahlkrona som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Helene Munkner och avdelningschef Johanna Lindgren medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor

1. Upplysningar
2. Överklagandehänvisning
3. Karta över vattenskyddsområdets yttre gräns
4. Beslutskarta

Kopia till

Lantmäteriet

Naturvårdsverket registrator@naturvardsverket.se

Havs- och vattenmyndigheten havochvatten@havochvatten.se

Riksantikvarieämbetet registrator@raa.se

Transportstyrelsen kontakt@transportstyrelsen.se

Statens jordbruksverk jordbruksverket@jordbruksverket.se

Boverket registraturen@boverket.se

Skogsstyrelsen skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se

Sveriges geologiska undersökning sgu@sgu.se

Trafikverket trafikverket@trafikverket.se

Försvarsmakten exp-hkv@mil.se

Norrtälje kommun kontaktcenter@norrtalje.se

Norrtälje vatten och avfall AB info@nvaa.se

SMHI registrator@smhi.se

Lantbrukarnas riksförbund Norrtälje

Person A till H

Syninge Ridskola AB

Markägare inom vattenskyddsområdet enligt separat sändlista

Bilaga 1 - Upplysningar

Påföljd

Överträdelse av skyddsbestämmelserna kan medföra ansvar enligt 29 kap. miljöbalken.

Hänsynsregler

I 2 kap. miljöbalken finns allmänna hänsynsregler som bland annat innebär att alla som bedriver eller avser bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet. Dessutom ska densamma utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Detta innebär att om en yt- eller grundvattentillgång utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt, så är alla som vill bedriva sådan verksamhet eller vidta sådana åtgärder som kan skada vattentillgången skyldiga att skaffa sig tillräckliga kunskaper och vidta de skyddsåtgärder, tåla de begränsningar av verksamheten och iaktta de försiktighetsmått i övrigt som skäligen kan fordras för att förebygga eller avhjälpa skadan.

Huvudman

Med vattentäktens huvudman avses ägaren av den vattentäkt för vilken skyddsområde och föreskrifter fastställs, för närvarande Kommunalförbundet Norrvatten.

Beredskap

Beredskapsplan för sanering vid akut föroreningsrisk bör upprättas av vattentäktens huvudman senast ett år efter det att dessa föreskrifter fastställs.

Anmälan om olyckshändelse och släckinsats

Den som orsakat eller fått kännedom om en olyckshändelse, spill eller läckage som utgör risk för förorening av grundvatten bör omgående anmäla detta till den kommunala räddningstjänsten tel.

112, den kommunala nämnden inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt till vattentäktens huvudman. Av 2 kap. 1 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor framgår bland annat att den som får kännedom om en olycka som innebär allvarlig risk för miljön ska tillkalla hjälp. Detsamma gäller den som får kännedom om att det föreligger en överhängande fara för sådan olycka.

Efter avslutad räddningsinsats vid en olycka som inneburit att miljön har blivit skadad ska räddningsledaren underrätta den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt länsstyrelsen. Detta framgår av 6 kap. 1 § förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor. Även vattentäktens huvudman bör informeras.

Ersättning

Bestämmelser om eventuell ersättning för intrång i pågående markanvändning m.m. regleras i 31 kap. 4 § miljöbalken och prövas därför i annan ordning. Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet kan i vissa fall ha rätt till ersättning om föreskrift för vattenskyddsområde innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Detsamma gäller om mark tas i anspråk. Ersättning utgår dock inte för den ”förlust” som beror på att förväntningar om ändring i markens användningssätt inte kan infrias på grund av skyddsföreskrift.

Tillsyn

Enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) är Länsstyrelsen tillsynsmyndighet för vattenskyddsområden som Länsstyrelsen har inrättat. Länsstyrelsen kan överlåta tillsynen till en kommunal nämnd om kommunfullmäktige begär det.

Dispens

Om det finns särskilda skäl kan Länsstyrelsen medge dispens från meddelade föreskrifter, enligt 7 kap. 26 § miljöbalken. I samband med sådan prövning kan Länsstyrelsen föreskriva de särskilda villkor som behövs för att undvika förorening av grundvatten (16 kap. 2 § miljöbalken). Dispens får meddelas endast om det är förenligt med föreskrifternas syfte.

Tillstånd

I de fall tillstånd krävs enligt dessa föreskrifter ska en skriftlig ansökan lämnas till kommunens nämnd för miljöfrågor. Tillstånd får förenas med villkor.

Information

Vattentäktens huvudman bör regelbundet informera fastighetsägare, nyttjanderättshavare och verksamhetsutövare inom skyddsområdet om här meddelade föreskrifter.

Ny lagstiftning

Ny lagstiftning eller nya bestämmelser enligt förordningar, som fastställts efter beslutsdatum för föreliggande föreskrifter och som utökar skyldigheterna inom här aktuellt skyddsområde, gäller utöver här meddelade föreskrifter.

Övrig lagstiftning

Tillstånd eller dispens enligt dessa vattenskyddsföreskrifter innebär inte att det inte kan krävas prövning enligt annan lagstiftning. Utöver ovanstående föreskrifter gäller bland annat vad som sägs i gällande författningar.

Hantering av brandfarliga vätskor

I Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2021:10 om skydd mot mark- och vattenförorening vid hantering av brandfarliga vätskor och spilloljor finns särskilda bestämmelser som gäller inom vattenskyddsområde. Det innebär bland annat att det ställs krav på sekundärt skydd för cisterner och lösa behållare, samt krav på information till tillsynsmyndigheten.

Spridning av bekämpningsmedel

I Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2015:2 finns föreskrifter om användningen av växtskyddsmedel inom vattenskyddsområde.

Spridning av gödsel

I Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring finns bestämmelser om lagring och spridning av gödsel.

Energianläggningar

Anläggningar för utvinning av värmeenergi ur berg, mark och vatten, uttag av vatten från berg och jord samt andra typer av borrningar kan vara anmälnings- eller tillståndspliktig verksamhet enligt förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Miljöfarlig verksamhet

I förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd samt miljöprövningsförordningen (2013:251) finns regler som rör miljöfarlig verksamhet och som gäller utöver här meddelade föreskrifter. Till exempel regleras enskilda avlopp.

Bilaga 2 – Du kan överklaga beslutet hos regeringen

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Så här överklagar du beslutet

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Stockholm antingen via e-post; stockholm@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Stockholm, Box 22067, 104 22 Stockholm.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen senast den 21 december 2026. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande inom **tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras.
- Varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om du har handlingar som du anser stödjer ditt överklagande bifogar du kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 25 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet uppge sitt namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen via e-post, stockholm@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 10 00. Ange diarienummer 51489-2024.